

Sygn. akt I C 23/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Przemysław Jagosz

Protokolant prac. sąd. Natalia Indyka

po rozpoznaniu w dniu 12 lutego 2018 r., w O., na rozprawie,

sprawy z powództwa **B. (...) (...) w G.**

przeciwko **M. S. i E. S.**

o zapłatę

I. umarza postępowanie w zakresie powództwa o zapłatę kwoty 74 208,66 zł;

II. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 124 753,26 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od 18.10.2017 r. do dnia 12.02.2018 r. w kwocie 2799,26 zł, tj. łącznie 127 552,52 zł, z tym, że zasądzoną kwotę rozkłada na 6 rat:

- a) **pierwsza rata w wysokości 20 000 zł płatna do 30.09.2018 r.,**
- b) **druga rata w wysokości 20 000 zł płatna do 30.09.2019 r.,**
- c) **trzecia rata w wysokości 20 000 zł płatna do 30.09.2020 r.,**
- d) **czwarta rata w wysokości 20 000 zł płatna do 30.09.2021 r.,**
- e) **piąta rata w wysokości 23 776,26 zł płatna do 30.09.2022 r.,**
- f) **szósta rata w wysokości 23 776,26 zł płatna do 30.09.2023 r.,**

z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności którejkolwiek z rat, liczonymi od niespłaconej ich części za okres od daty wymagalności poszczególnych rat do dnia ich zapłaty, z jednoczesnym ograniczeniem odpowiedzialności pozwanych za spłatę zasądzonego świadczenia do stanowiącego odrębną nieruchomość lokalu położonego w O. przy ul. (...) z prawami związanymi, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą (...), oraz do wysokości hipoteki umownej kaucyjnej ustanowionej na tej nieruchomości w kwocie 289 200 zł;

III. oddala powództwo w dalej idącym zakresie;

IV. znosi wzajemnie koszty procesu między stronami.

Sygn. akt I C 23/18

UZASADNIENIE

B. (...) (...) w G. żądał od pozwanych **M. i E. S.** kwoty **198 961,92 zł** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. W uzasadnieniu wskazał, że nabył od (...) Banku (...) S.A. w K. wierzytelność względem pozwanych z tytułu umowy pożyczki hipotecznej. Umowa została rozwiązana przez wypowiedzenie, a pozostała do spłaty należność jest objęta żądaniem pozwu.

Powództwo uwzględniono w całości nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym, wydanym w dniu 3.11.2017 r.

Nakaz ten utracił moc w całości z uwagi na skuteczny sprzeciw obojga pozwanych.

W ramach sprzeciwu pozwani wnieśli o oddalenie powództwa z uwagi na przedawnienie roszczeń powoda, względnie o zasądzenie od nich kwoty **124 753,26 zł** z ograniczeniem odpowiedzialności do nieruchomości położonej w O., przy ul. (...) objętej księgą wieczystą (...), w której wpisano hipotekę umowną kaucyjną do kwoty 289 200 zł, zabezpieczającą spłatę pożyczki objętej pozwem (sprzeciwu k. 66 i nast.).

W odpowiedzi na sprzeciw powód „cofnął pozew” w zakresie kwoty 74 208,66 zł, podtrzymując żądanie w zakresie kwoty **124 753,26 zł** z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu (18.10.2017 r. - k. 47) do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem pozwanym prawa powoływania się w toku egzekucji na ograniczenie odpowiedzialności do nieruchomości położonej w O., przy ul. (...) objętej księgą wieczystą (...), w której wpisano hipotekę umowną kaucyjną do kwoty 289 200 zł (pismo k. 107).

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

Wobec ograniczenia powództwa postępowanie w zakresie kwoty 74 208,66 zł umorzono na podstawie art. 355 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) w związku z art. 203 § 1 k.p.c.

Ponieważ powód tylko częściowo ograniczył powództwo przed rozpoczęciem rozprawy, nie było podstaw do zwrotu na jego rzecz jakiegokolwiek części opłaty od pozwu, czego domagał się w piśmie z dnia 31.01.2018 r. Zgodnie z art. 79 ust. 1 pkt 1 ppkt b i pkt 3 ppkt b ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych opłata podlega zwrotowi w całości lub w połowie w przypadku cofnięcia pisma. W przypadku, w którym nie dochodzi do cofnięcia pisma, lecz jedynie do ograniczenia zawartego w nim żądania, co nadal wymaga merytorycznego rozstrzygnięcia o żądaniu, nie ma podstawy do zwrotu jakiegokolwiek części opłaty.

W odniesieniu do pozostałej części roszczenia wskazać trzeba, że nie było sporu między stronami, że:

- a) powód – z racji zawartej z umowy przelewu wierzytelności - jest następcą prawnym banku, który udzielił pozwanym pożyczki,
- b) spłata pożyczki miała następować w ratach i została zabezpieczona hipoteką umowną kaucyjną na nieruchomości pozwanych,
- c) umowa pożyczki została wypowiedziana przez poprzednika powoda z uwagi na zaległości w spłacie rat, a cała dotychczas niespłacona i niewymagalna wierzytelność kredytowa stała się wymagalna z datą upływu okresu wypowiedzenia (19.01.2013 r. – zgodnie z pismem z dnia 5.12.2012 r. - k. 19), zaś w odniesieniu do rat, których terminy płatności przypadały wcześniej, były one wymagalne, tak jak wynikało to z tych terminów,
- d) kwota zaległości z tytułu kapitału kredytu wynosi **124 753,26 zł**,
- e) poprzednik prawny powoda wystawił bankowy tytuł egzekucyjny, uzyskał klauzulę wykonalności i wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko pozwanym, a następnie wniósł o jego umorzenie, co nastąpiło w dniu 3.06.2016 r., już po przelewie wierzytelności na powoda (por. także k. 21-24).

W tym stanie rzeczy podzielić należało pogląd pozwanych, że dochodzona wierzytelność jest przedawniona, a biegu terminu przedawnienia nie przerwało uzyskanie przez poprzednika prawnego powoda klauzuli wykonalności dla bankowego tytułu egzekucyjnego i prowadzenia egzekucji.

Uzyskanie takiej klauzuli i wszczęcie egzekucji wywierało bowiem skutek w postaci przerwy biegu przedawnienia wyłącznie w stosunku do banku, który taki tytuł wystawił, taką klauzulę uzyskał i prowadził postępowanie egzekucyjne. Nie wywierało natomiast skutków w stosunku do nabywcy wierzytelności, który nie byłby bankiem. Co więcej, umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela – banku, niweczyło skutki wszczęcia tego postępowania w zakresie przerwy biegu przedawnienia (por. postanowienie SN z 5.10.2016 r., III CZP 52/16 i przywołane w jego uzasadnieniu poglądy - OSNC 7-8/2017, poz. 83).

W niniejszej sprawie wierzytelność powoda względem pozwanych była wierzytelnością banku powstałą w związku z prowadzoną przez ten bank działalnością gospodarczą. Oznacza to, że przedawniała się z upływem 3 lat od daty wymagalności każdej z rat spłaty, w których pozwani mieli spełniać swoje świadczenie (zgodnie z art. 118 k.c.). Cała umowa została wypowiedziana ze skutkiem na dzień 19.01.2013 r. (pismem z dnia 5.12.2012 r. - k. 19). To postawiło całą niespłaconą do tego dnia kwotę kapitału pożyczki w stan wymagalności. W konsekwencji, wierzytelności z tytułu wypowiedzianej umowy przedawniały się najpóźniej po upływie 3 lat od wskazanej daty, tj. z upływem 19.01.2016 r. Roszczenia o raty, których termin płatności przypadał przed datą rozwiązania umowy – przedawniały się natomiast odpowiednio wcześniej, po upływie 3 lat od terminów ich zapłaty.

W dacie wnoszenia pozwu, nadanego w dniu 18.10.2017 r. (k. 47), wierzytelności powoda były zatem przedawnione w całości (również w zakresie odsetek, które dzielą los należności kapitałowej).

Z mocy art. 117 § 2 k.c. upoważniało to pozwanych do uchylecia się od zaspokojenia takiego roszczenia, co uczynili w sprzeciwach od nakazu zapłaty.

Niemniej, dostrzec należało, że spłata pożyczki została zabezpieczona hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 289 200 zł, a powód powołał się na tę okoliczność w uzasadnieniu pozwu i pisma z dnia 31.01.2018 r., domagając się zapłaty również na tej podstawie, ograniczając żądanie do wierzytelności z tytułu niespłaconej części kapitału pożyczki (k. 107-109).

Nie ulega przy tym wątpliwości, że na podstawie umowy cesji z 29.03.2016 r. powód wszedł również w prawa wierzyciela hipotecznego, jako że wraz z nabywaną wierzytelnością nabył związane z nią prawa (art. 509 § 2 k.c. i § 3.2 umowy cesji – k. 27). Dodatkowo potwierdza to ujawnienie powoda jako wierzyciela hipotecznego w księdze wieczystej nieruchomości (por. k. 17v).

Wskazana hipoteka zabezpieczała spłatę pożyczki do kwoty 289 200 zł i miała charakter hipoteki kaucyjnej, przy czym powstała na podstawie wpisu dokonanego w 14.09.2010 r. (k. 17v).

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 26.06.2009 r. zmieniającej ustawę o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2009, Nr 131, poz. 1075 zm.), która to zmiana weszła w życie z dniem 20.02.2011 r., do hipoteki kaucyjnej powstałej przed tą datą należy stosować przepisy ustawy o księgach wieczystych i hipotece (u.k.w.h.) w brzmieniu obecnym (art. 10 ust. 1 noweli).

Oznacza to, że do hipoteki kaucyjnej zabezpieczającej wierzytelność powoda należy zastosować aktualnie obowiązujące przepisy ustawy o księgach wieczystych i hipotece.

Istotą zabezpieczenia hipotecznego jest to, że wierzyciel może dochodzić zaspokojenia z nieruchomości bez względu na to, czyją stała się własnością, i z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela nieruchomości (art. 65 u.k.w.h.), a przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej, za wyjątkiem przedawnionych roszczeń o świadczenia uboczne (art. 77 u.k.w.h.).

Odsetki umowne od kapitału pożyczki, odsetki za opóźnienie w jego spłacie, jak również wszelkie inne należności i koszty związane z pożyczką mają charakter świadczeń ubocznych.

Jak już wskazano wierzytelność powoda uległa przedawnieniu najpóźniej z dniem 19.01.2016 r. Zabezpieczenie wierzytelności hipoteką kaucyjną oznacza jednak, że mimo przedawnienia powód może domagać się zaspokojenia wierzytelności z tytułu pozostałego do spłaty kapitału pożyczki (bez odsetek, które są świadczeniem ubocznym), z tym zastrzeżeniem, że odpowiedzialność pozwanych ograniczona jest do nieruchomości, na której ustanowiono hipotekę i do wysokości tej hipoteki.

W konsekwencji na rzecz powoda należało zasądzić kwotę pozostałego do spłaty kapitału pożyczki, tj. **124 753,26 zł**, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia w wysokości i na zasadzie przewidzianych w art. 481 § 1 i 2 k.c.

Przed wniesieniem pozwu powód wzywał pozwanych do zapłaty zadłużenia (k. 43-44). W dacie jego wniesienia (18.10.2017 r.) znajdowali się zatem w opóźnieniu co do zapłaty kapitału pożyczki. Do daty wyrokowania odsetki za opóźnienie wyniosły **2 799,26 zł** (liczone od kwoty 124 753,26 zł według ustawowej stawki - 7% w stosunku rocznym).

Uwzględniając całokształt okoliczności ujawnionych na rozprawie, na którą pełnomocnika powoda nie stawił się, w ocenie Sądu należało dodatkowo uznać, że odnośnie do obojga pozwanych zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek uzasadniający rozłożenie na raty świadczenia należnego na rzecz powoda.

Z wyjaśnień złożonych na rozprawie wynika, że do zaległości w spłacie pożyczki doszło wówczas, gdy pozwany nie uzyskał znaczącej kwoty należnego mu wynagrodzenia. Ponieważ prowadzi działalność gospodarczą i ciążyły na nim zobowiązania względem innych podmiotów, w tym zobowiązania o charakterze publicznoprawnym, mógł spełnić tylko część tych zobowiązań, popadając w zaległości w zapłacie pozostałych. Z tego tytułu zalega ze składkami na ubezpieczenie społeczne (ok. 40 000 zł) oraz ze zobowiązaniami podatkowymi (ok. 70 000 zł). Zaległości z tytułu składek zostały rozłożone na raty malejące, które obecnie wynoszą 720 zł miesięcznie. Pozwany ubiega się o podobne rozłożenie na raty zaległości podatkowych. Ze swojej działalności osiąga dochody w granicach 3 – 3,5 tys. zł miesięcznie brutto. Oprócz nieruchomości zabezpieczającej spłatę wierzytelności objętej pozwem, ma jeszcze inną nieruchomość (rolną), którą wdzierżawia bratu w zamian za ponoszenie podatków i innych ciężarów. Na tej nieruchomości ustanowiono hipotekę zabezpieczającą zapłatę zobowiązań podatkowych. Pozwana pracuje w dwóch miejscach; w pierwszym zarabia ok. 2,5 tys. zł miesięcznie, a w drugim ok. 3 tys. zł za semestr, liczący ok. 3,5 miesiąca. Oboje mieszkają u brata pozwanego w zamian za pomoc przy opiece nad dziećmi i w gospodarstwie rolnym. Nieruchomość obciążona hipoteką zabezpieczającą wierzytelność objętą pozwem zamieszkują dzieci pozwanych wraz ze swoimi partnerami, które kontynuują naukę i deklarują pomoc w spłacie zadłużenia w miarę swoich możliwości, podobnie jak pomoc taką deklaruje brat pozwanego. W ocenie pozwanych mogliby zadłużenie na rzecz powoda spłacić w 6 ratach rocznych w wysokości po 20 000 zł (por. zeznania pozwanych k. 119-120).

Mając na uwadze taką sytuację pozwanych, którzy oprócz nieruchomości zabezpieczającej wierzytelność powoda i dochodami z pracy nie dysponują znaczącym majątkiem umożliwiającym osiągnięcie dochodów, a nadto są obciążeni obowiązkiem spłaty zaległych zobowiązań publicznoprawnych, wydaje się wysoce prawdopodobnym, że konieczność jednorazowej spłaty całego zadłużenia względem powoda zachwiałaby materialnymi podstawami ich bytu, zaś natychmiastowe skierowanie egzekucji do nieruchomości pozbawiłoby ich w ostatecznym rozrachunku własnego miejsca zamieszkania. Z drugiej strony, nie ma realnych przeszkód, by pozwani spełniali swoje świadczenie na rzecz powoda w ratach, do których uiszczenia mogliby się przygotować w drodze codziennych drobnych oszczędności z bieżących dochodów oraz z pomocy rodziny, przy uwzględnieniu konieczności spłaty innych zaległych zobowiązań i zaspokojenia niezbędnych potrzeb własnych. W ocenie Sądu sytuacja materialna i dochodowa pozwanych usprawiedliwia przekonanie, że będą w stanie w ciągu roku przygotować się do uiszczenia raty w kwocie po 20 000 zł.

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 65 i 77 u.k.w.h. oraz art. 481 § 1 i 2 k.c. orzeczono jak w pkt I sentencji wyroku, zasądając na rzecz powoda sumę należności głównej i odsetek za opóźnienie od dnia 18.10.2017 r. do dnia

wyrokovania, przy czym na podstawie art. 320 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) zasądzone świadczenie rozłożono na 6 rocznych rat od 30.09.2018 r. – pierwsze cztery w kwocie po 20 000 zł, zaś dwie ostatnie w kwocie po 23 776,26 zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności którejkolwiek z rat.

Zgodnie z art. 319 k.p.c. w związku z art. 65 u.k.w.h. zastrzeżono pozwanym prawo do powołania się na ograniczenie odpowiedzialności do nieruchomości i wysokości hipoteki zabezpieczającej zasądzoną wierzytelność.

Jednocześnie oddalono powództwo w pozostałej części, obejmującej przedawnione odsetki od kwoty 74 208,66 zł (o którą ograniczono żądanie) oraz dalsze odsetki od kwoty ostatecznie zasądzonej, które byłyby należne za okres od daty wyrokowania, gdyby nie doszło do rozłożenia na raty.

W wyniku sprzeciwu pozwanych powód w znacznej części ograniczył roszczenie, a pozostała część wierzytelności została rozłożona na raty po myśli pozwanych. Uwzględniając taki wynik postępowania, w którym strony uległy sobie częściowo, zgodnie z art. 100 k.p.c. koszty procesy między nimi wzajemnie zniesiono.